

Fra Vingaarden.

EN MENNESKEFANGER.

I Aaret 1662 havde en Mængde nidkære engelske Præster, deriblandt ogsaa Richard Baxter, som har skrevet „Opfordring til uomvendte“ og „De helliges evige Hvile,“ maattet nedlægge deres Embeder paa Grund af nogle Paabud fra de statskirkelige Myndigheders Side, som deres Samvittighed forbad dem at underkaste sig. Mange af disse afskedigede Præster vedblev dog at forkynde Guds Ord rundt omkring i Landet ved private Møder og Forsamlinger, uagtet det var blevet dem strengt forbudt. Saaledes skulde da ogsaa Baxter en Gang prædike ved en saadan Forsamling et Sted paa Landet, og da Mødet var bearrangeret til en tidlig Morgentime, besluttede han, for ikke at komme for sent, at ride til sit Bestemmelsested allerede Aftenen i Forvejen. Det blev imidlertid meget mørkt om Aftenen, saa at han for vilde og tilsidst maatte banke paa Døren til et anset Hus, som han stødte paa, for at spørge om Vej. Her standsede imidlertid hans Rejse foreløbig, da Husets Ejer var saa venlig at tilbyde ham Nattekvarter, hvad Baxter med Glæde tog imod. Snart sad han bænket ved et godt Bord og underholdt sig livligt med den gæstfrie Vært, der snart mærkede, at han havde en begavet og indsigtfuld Mand for sig, og derfor omsider spurgte sin Gæst om, hvad hans Livsstilling var.

„Jeg er Menneskefanger!“ svarede Baxter smilende.

Værten, som nok ikke havde ret meget Kendskab til sin Bibel, satte straks et meget forbausset Afsigt op ved dette underlige Svar; men da det snart gik op for ham, at Ordet maatte være et spøgefult Udtryk, der skulde betyde „Politibetjent“ eller lignende, gik han med Glæde ind paa Spøgen og sagde leende:

„Naa, saa de er en Menneskefanger! Det træffer sig meget heldigt; thi saadan en Mand har jeg netop Brug for. Jeg er Fredsdommer over dette Distrikt og har netop i Dag faaet Ordre til at sikre mig en vis Baxters Person, som i Morgen tidlig vil holde Forsamling her i Nærheden. Dersom De nu vil følge med mig i Morgen, saa skal vi nok gøre en god Fangst og i en Haandevending tage den Karl ved Vingebenet!“

Baxter gik ind paa Forslaget og red næste Morgen sammen med Fredsdommeren til Stedet, hvor Mødet skulde holdes. Ved deres Ankomst fandt de en stor Mængde Mennesker staaende udenfor Forsamlingshuset; men ingen gjorde Tegn til at ville gaa ind i Huset, da man saa, at Øvrigheden havde indfundet sig. Efter nogen Tids Venten sagde Dommeren til sin Ledsager, at Baxter formodentlig slet ikke kom, da han vel nok havde faaet Nys om, hvad der ventede ham; derfor vilde han — Dommeren — nu foreslaa, at de paa Skråt fjernede sig et Stykke Vej fra Stedet, for at Folkemængden kunde føle sig tryk og faa Mod til at holde Forsamling. Som sagt, saa gjort. Men da de to „Menneskefanger“ kom tilbage, stod den ventende Mængde endnu uden for Huset og nølede med at gaa ind. Der syntes saaledes ingen Brug at være for Rettens Haandhæver. For at de imidlertid dog ikke helt forsvæges skulde have ulejlighed sig til Stedet, foreslog nu Dommeren sin „Kollega“, at denne skulde holde en lille Tale til de forsamlede og deri alvorligt indskærpe dem, at de en anden Gang viste mere Lydighed imod Øvrigheden. Hertil svarede Baxter: at overfor Folk, som havde forsamlet sig til Guds-tjeneste, maatte Talen vist helst have et kristeligt Tilsnit; men dersom Fredsdommeren vilde gøre Begyndelsen med en lille Bøn, saa skulde han — Baxter — nok forsøge paa at tale et lille Alvorsord til de „Genstridige.“ Dommeren erklærede sig imidlertid ude af Stand til at gaa ind paa dette Forslag, da han ikke havde nogen Bønnebog med; men han var overbevist om, at hans Ledsager ogsaa nok vilde være Mand for at indlede sin Tale med en Bøn.

De gik nu ind i Huset og bød Mængden at følge med. Da alle var kommen ind, trådte Baxter frem, bad en gribende Bøn og holdt derpaa en af Helligaandens Ild gennemglødet Prædiken om ham, som i vort Sted var „lydig indtil Døden.“ Talen gjorde en mægtig Virkning paa Tilhørerne, allermost dog paa Fredsdommeren, som stod ved hans Side, han var helt gennemrystet af det vældige Ord. Da Prædiken var sluttet, vendte Baxter sig til Fredsdommeren og sagde: „Min Herre, jeg er den Baxter, hvem De har faaet Befaling til at paagribe. Da jeg nu har fuldført mit Værk her, stiller jeg mig til Deres Raadighed.“

Men nu gik det Fredsdommeren ligesom for-dum Fangevogteren i Filippi; ligesom denne vidste han intet andet Svar at give end dette: „Kære Herre, hvad bør mig at gøre, at jeg kan vende salig?“

ET UFORGLEMMELIGT BRYLLUP.

Hvad her skal fortælles er en virkelig Tildragelse, som fandt Sted paa Fyn i den første Halvdel af forrige Aarhundrede.

I den Tid stod det yderst sørgeligt til med det kristelige Liv saavel paa Fyn som andre Steder i Danmark. Aandelig Død og Ligegyldighed havde som Følge af den da herskende Rationalisme i den Grad grebet om sig, at det paa den Tid hørte til de store Sjældenheder at træffe et Menneske, som for Alvor bekyrrede sig om sin Sjæls Frelse.

Et saadant Sersyn havde man imidlertid i en gammel, ugift Mand ved Navn Mads, hvem man for hans Tros Skyld kaldte „Hellige Mads“ — et

Navn, som man ganske vist havde givet ham for at spotte ham, men som dog ved Siden deraf var Udtryk for en vis Agtelse, som man ikke kunde blive fri for at nære for denne alvorlige ydmyge Mand. Mads hørte, nemlig til de helstøbte Kristne, der ikke blot havde gjort det store Brud med Verden, men ogsaa uvilkaarligt gjorde Indtryk paa deres Omgivelser ved deres hjertelige Ydmyghed og deres fordringsløse Væsen. Hans daglige Gerning var at gaa omkring fra By til By paa Fyn og sælge gudelige Bøger. Hvor han logerede om Natten, plejede der at samle sig mange Mennesker, dels af Nysgerrighed, dels af en af dem selv ubevist Interesse for den underlige Mand. Ved saadanne Lejligheder talte han paa en hjertelig, enfoldig og gribende Maade om „det ene fornødne.“ Men det gik her, som det desværre altfors ofte gaar, hvor Guds Raad til Synderes Frelse forkyndes: faa eller ingen tog det til Hjerte. Fynboerne mente, at det kunde være rart nok at tale med „Hellige Mads“ eller høre lidt paa ham — naar man bare ikke gav sig til at gruble over sine „underlige Ideer.“

En Gang hændte det, at Mads paa sin Vandring en silde Aftenstund kom ind i et Hus, hvor der netop holdtes Bryllup. Havde han vidst dette — sagde han senere selv — saa vilde han ikke være gaaet derind; men han vidste det ikke. Han kom ind i den Stue, hvor Bespisningen havde fundet Sted, og begyndte efter sin Sædvane straks at falbyde Bibler og andre gudelige Skrifter til Gæsterne, men han fandt ingen Køber. Alle havde Bøger nok, og desuden, sagde man, havde Mads jo heller ingen „morsomme“ Bøger.

Imidlertid begyndte Husets Folk at ville traktere den uventede Bryllupsgæst. Først skulde han have en „Snaps“, men han svarede: „Nej ellers Tak; Brændevin bruger jeg ikke.“ Derpaa bad man ham om at sætte sig til Bordet, som endnu stod dækket, og spise, som han havde Lyst til, hvortil han svarede: „Ja, Tak, lidt Mad kan jeg nok trænge til, da jeg er sulten.“

Rygtet om, at „Hellige Mads“ var kommen til Bryllup, spredte sig som en Løbeild fra Mund til Mund blandt de talrige Gæster, og medens han spiste, lagde man Raad op om, hvorledes man bedst kunde drive Løjer med „Hellige Mads“ og faa sig et „billigt Grin.“ Man blev snart enige om, at han skulde danse for hele Selskabet; thi man var vis paa, at han vilde klare sig daarlige som Danser, saa at hans Optraeden nok vilde vække almindelig Latter; han var nu en Gang kommen til Bryllup, saa skulde han ikke slippe derfra, før det kunde siges, at „Hellige Mads“ havde danset.

Saa snart han var færdig med at spise, anmodede man ham høfligt om at gaa ind i en anden Stue, og han blev nu ført ind i Dansestuen, hvor man just havde afbrudt Dansen for at modtage den nye Gæst. Alle de tilstedeværende flokkede sig nu omkring ham med Anmodning om, at han „blot for denne ene Gang“ skulde tage sig en Dans.

Mads undsløg sig, idet han forklarede, at han ikke kunde danse, og at han desuden ansaa det, som de her gav sig af med, for noget, som Djævelen brugte til at vække urene, kødelige Lyster i mange Mennesker og saaledes styrte dem i Fordærvelse, og at han derfor for sin Samvittigheds Skyld ikke kunde tage Del deri.

Men alle hans Indvendinger var frugtesløse. Mads skulde danse, enten han vilde eller ikke, saaledes lød det fra alle Sider: han havde ikke større Skade af at deltage i Ungdommens Fornøjelser end andre skikkelige Mennesker; dans skulde han. Under saadanne Overtalelser og Trusler havde en Kvinde grebet fat i hans Arm, og andre hjalp beredvilligt til med at skubbe ham frem, saa at Mads, inden han vel vidste af det, stod midt paa Gulvet, omringet af en hel Skare, der uophørligt foreholdt ham, at „danse skulde han, men Stykket, som skulde spilles, kunde han selv faa Lov at bestemme.“

Nu fik Mads et lykkeligt Indfald. Han spurgte Spillemandene, om de ogsaa virkelig kunde spille hvilket som helst Stykke, han vilde forlange, og derpaa svarede de et bestemt „Ja.“

„Ja, naar det er Tilfældet, saa vil jeg ogsaa give efter,“ sagde Mads.

Hele Bryllupsskaren var nu samlet i Dansestuen for at se paa det Skuespil, som her skulde opføres for deres Øjne, og i det brede Smil, som laa udbredt over alles Ansigter, stod det tydeligt at læse, hvorledes de forud frydede sig ved at skulle se „Hellige Mads“ træde en Dans. Dog forholdt alle sig fuldstændig rolige, idet de i spændt Forventning lyttede efter, hvilket Stykke „Hellige Mads“ vilde forlange spillet.

Med højtidelig Alvor bad Mads nu Spillemandene om at spille:

„Jesus, dine dybe Vunder
Og din smertefulde Død,
Som din Kærligheds Vidunder
Trøster mig i al min Nød.“

Dette Valg kom Forsamlingen aldeles uventet, og hele Skaren stod som ramt af et Lyn, medens „Nej, den Sang kan vi ikke spille.“

„Naa, kan I ikke spille den, saa kan jeg synges den,“ svarede Mads, og i det samme begyndte han at istemme denne skønne Salme. I forbigaaende skal det blot bemærkes, at Mads var en udmærket Sanger med en stærk, klar, noget dyb Stemme, saa at hans Sang hin Aften i Dansestuen ingenlunde var uskikket til at minde om den Basunlyd, ved hvilken de utallige Menneskerskarer en Gang skulde vækkes op og kaldes sammen til det sidste store Stævne. En dyb Stillehed indtraadte, og Mads sluttede ikke, før han havde sunget Salmen helt til Ende. De vækkende Sandheder ved

Siden af den Trosfrimodighed, som udtaler sig i denne gamle Kærnesalme, øvede ved denne Lejlighed en mægtig Virkning. Hvert Ord faldt med Centnervægt paa disse Hjerter, som nys havde været berusede af Verdens Glæder; de herlige Sandheder, fremførte paa Tonernes Vinger lød som Røster fra den anden Verden i de nys saa let-sindige Menneskers Øren.

Salmen var sunget til Ende, men den dybe Tavshed vedblev i Dansestuen, kun afbrudt af Snøften, Suk og Taarer. Midt i Skaren stod den ringe og uanselige Mand som en værdig Repræsentant for dem, der tilbeder Gud i Aand og Sandhed. Da ingen anden vilde bryde Tavsheden, begyndte han at tale til de forsamlede om Synderens Omvendelse fra Mørket til Lyset, fra Satans Magt til Gud, saavel som Frelserens Hyrdækærlighed til alle vildfarne Faar. Violinen blev lagt til Side, Bibelen taget frem i dens Sted, og hele den Nat lukkedes intet Øje i Bryllupsgaarden. Der samtalede hele Tiden om, hvorledes fattige, forvildede Syndere skulde faa Synderens Forladelse og blive salige. Ingen tænkte længere paa at drive Spot med „Hellige Mads;“ han var tværtimod for de fleste blevet den kæreste Bryllupsgæst.

En stor og dybtgaaende aandelig Vækkelse var Følgen af dette Mads's uventede Bryllupsbesøg; og saa sand i sin Grund og derfor indflydelsesrig i sine Følger var denne Vækkelse, at den Egn, hvor denne Begivenhed foregik, efter Sigende endnu den Dag i Dag udmærker sig fremfor de fleste Egne paa Fyn, hvad aandelig Sans og kristeligt Liv angaar.

Endnu for faa Aar siden levede der en gammel troende Mand paa Fyn, som havde været en af Bryllupsgæsterne og hin Nat for første Gang fik sine Øjne aabnede for Synd og Naade. Denne Mand har som Øjenvidne fortalt Historien om, hvorledes „Hellige Mads“ kom til Bryllup.

KUN ET BÆGER KOLDT VAND.

(Mat. 10, 42.)

Under en lang Jernbanekørsel — skrev en Indsender i et tysk Søndagsblad i November 1890 — var jeg i Selskab med en Kavalleriofficer, der havde deltaget i den store Krig imellem Nord- og Sydstatene. Han fortalte mig følgende Oplevelse fra denne Krig:

„Det var om Morgenen efter en dyrekøbt Sejrr. Man havde overdraget mig at bringe en vigtig Depeche til Armeens Bagtrop; men i det Øjeblik, jeg skulde drage af Sted, nægtede min udmattede Hest at gøre Tjeneste. Uophørlig rekvirerede jeg en anden, men den, som nu blev stillet til min Raadighed, var ikke til at komme nogen Vegne med: snart stejlede den, snart slog den bag ud, snart snurrede den rundt paa samme Plet, og snart blev den bange for et eller andet ved Vejen og vilde ikke lade sig drive frem. Jeg skulde jo imidlertid fremad, ovenikøbet ad en Vej, der næsten var ufarbar paa Grund af alt det Krigsmateriale, som den var opfyldt med. Ved Middagstid havde jeg næppe endnu tilbagelagt Halvvejen, Luften var tung og hed, og tykke Støvskejer udtørrede min Gane. Jeg var aldeles udmattet, min Feltflaske var tom, og jeg følte min Afmægtighed. Da opdagede jeg ved en Krumning af Vejen en rigt sprudlende Kilde, ved hvilken nogle Soldater holdt Hvile og fyldte deres Feltflasker. Jeg vilde staa af, men min Hest gjorde sig saa ustyrlig, at jeg maatte opgive Forsøget, hvad der fremkaldte en raa Haalatter fra den lille Trop, som laa ved Kildens Rand. Rasende over mit uheldige Forsøg paa at stige af Hesten, løste jeg min Feltflaske af, vendte mig til en af Soldaterne, som ikke syntes at have deltaget i de andres Latter, rakte ham Flasken og bad ham om at fylde den.

„Fyld den selv!“ svarede han med en vældig Ed.

Nu kendte min Vrede ingen Grænser. „Ulyksalige,“ skreg jeg, „Gud give, at jeg engang maa finde dig døende af Tørst og tryglende om et Glas koldt Vand, for at jeg paa min Side kan have den Fornøjelse at nægte dig det!“

Derpaa gav jeg min Hest Sporerne og for af Sted i en rasende Fart, uden at bryde mig om de andre Soldaters Raab, der opfordrede mig til at vende tilbage. Da jeg var naaet et Stykke længere frem, skaffede en medlidende lille Neger mig og min Hest Vand, hvad jeg paaskønnede med rigelig Drikkepenge, og medens jeg sammenlignede denne sortes Tjenestvillighed med mine Landsmænds og Kammeraters Adfærd, følte jeg, hvorledes Hadet igen blussede op i mit Indre. Hin Soldats Ansigt gravede sig med flammende Træk ind i min ophidsede Fantasi, og jeg svor — Gud forlade mig min Synd! — en Ed paa, at jeg vilde søge efter ham saa længe, indtil jeg fandt ham og kunde tage Hævn over ham.

I samfulde Aar, i Lejren, paa Slagmarkerne, blandt de døende fortsatte jeg uden Resultat min hævnerrige Søgning. Endelig kom Dagen. Følgerne af et Saar tvang mig til et længere Ophold i Hospitalet i Washington. Uden endnu at være i Stand til at gøre Tjeneste igen, kunde jeg dog færdes omkring i Hospitalet og pleje de syge og saarede, som var værre farne end jeg.

Aldrig havde jeg følt større Medlidenhed med de stakkels Soldater end midt under disse Lidelsesseener, om hvilken Slagmarkerne ikke kan give nogen Forestilling. Jeg fandt sand Glæde i at vederkvæge og opmuntre de lidende og forsøde de sidste Øjeblikke for de døende; men saa blev jeg atter dybt rystet, naar Døden var indtraadt, og jeg saa de døde blive transporteret af Sted til Kirkegaarden, uden at en eneste deltagende Slægtning eller Ven fulgte dem til deres sidste Hvilested. Jeg blev ogsaa flere Gange Vidne til, at Mennesker døde med Jubel og Lovsang, og jeg

begyndte at faa en Forestilling om Troens Kraft og selv at længe efter denne Naadegave. Optagen af alt dette, der nu sysselsatte mig, glemte jeg min Fjende.

Efter Slaget ved W. blev et stort Antal saarede bragt til vort Hospital. Alle Sale fyldtes; Heden var kvælende, og de syge led forærdeligt. Fra alle Senge lød Raabet: „Vand! Vand!“ Jeg greb en Kande med Isvand og et Glas, gik fra Række til Række og uddelte den velgørende Drik; allerede Larmen af Isens Klirren paa Bunden af Kanden oplivede de syges Kræfter og lod en Glædesstraale lyse i deres af Feberens forvirrede Blik. Da jeg var naaet omtrent til den midterste af Sengerækkerne, rejste en Patient, der laa i den yderste Ende af Salen, sig pludselig op i Sengen og skreg med hul Stemme: „Vand, for Guds Skyld Vand!“

Jeg blev staaende som forstenet. Alt, hvad der omgav mig, forsvandt for mit Blik: jeg saa kun ham alene. Det var ham, der for to Aar siden havde nægtet mig et Glas Vand!

Jeg gik nærmere, men han kendte mig ikke. Han sank udmattet tilbage paa Pudsen med Ansigtet vendt imod Væggen. Da følte jeg, hvorledes den gamle Slange snoede sig omkring mit Hjerte og snørede det mere og mere sammen, og jeg hørte ganske tydelige en Stemme sige til mig: „Velan, lad ham høre den forfriskende Raslen af Isen, gaa tæt hen forbi ham og atter forbi ham! Giv alle dem, der ligger omkring ham, men ikke ham! Hævn dig! Lad ham nu selv lide den Kval, som han har beredt dig!“

Men paa samme Tid begyndte en anden Stemme at hviske til mig. Nogle vil sige, at det var min Samvittigheds, andre, at det var den Helligaands Stemme, atter andre, at det var et Ekko af min Moders Formaning. Det være nu det ene eller det andet, saa sagde denne Stemme: „Ven, i Dag er det den bejlelige Dag, i Dag er Timen der til at gengælde ondt med godt, til at tilgive, som din Frelser har tilgivet dig. Velan, giv din Fjende at drikke!“ En uimodstaelig Magt drog mig hen til hans Seng, jeg skød min Arm ind under hans Hoved og satte Glasset til hans hede Læber. — Aa, hvor han drak! Aldrig kan jeg glemme det Udtryk af Lindring, der maalede sig paa hans Træk og det Blik fuldt af rørende Taknemlighed, som han lod livile paa mig; men han sagde ikke et eneste Ord.

Jeg bad Overlægen om Tilladelse til at tage denne saarede under min særlige Pleje. Han gav mig Tilladelsen og sagde, at Manden snart skulde have sit ene Ben amputeret, og at han vanskeligt vilde kunne overleve denne Operation.

Jeg plejede ham Dag og Nat. Længe iagttagt han den samme Tavshed overfor mig. Da greb han en Dag, da jeg vilde fjerne mig fra hans Seng, fat i mit Frakkeskøde og holdt mig tilbage. Jeg bøjede mig ned imod hans Ansigt, og han sagde med svag Stemme: „Mines De den Dag, da De bad mig om at give Dem en Drik Vand?“

„Ja, Kammerat,“ svarede jeg, „men det er en gammel Historie, som ikke mere har noget at betyde.“

„Jo, for mig har den meget at betyde,“ sagde han. „Jeg ved virkelig ikke, hvad der gik af mig hin Dag. Min Løjtnant havde kort i Forvejen kaldt mig en „doven Æsel“, og denne Tiltale var ufor-tjent, fordi jeg var syg, saa var jeg bleven ophidsset af Vrede og var ikke mere mig selv. Faa Øjeblikke efter, at De havde fjernet Dem, var jeg fuld af Skam over min Opførsel; men da var det for sent. I to samfulde Aar har jeg søgt efter Dem for at bede Dem om Forladelse. Da jeg nu genkendte Dem her, kom jeg i Tanker om Deres Ed og frygtede. Sig mig: vil De tilgive mig?“

Jeg havde i to Aar søgt efter ham for at hævne mig paa ham; han havde søgt efter mig for at ydmyge sig og bede om Forladelse. Hvem af os to havde handlet i Jesu Kristi Aand? En Følelse af Forvirring kom over mig. „Kammerat,“ udbrød jeg, „du er meget bedre end jeg!“

Jeg var til Stede, da man satte hans Ben af, og da jeg saa, at Svagheden hurtigt overmandede ham, følte jeg, at jeg elskede ham som en Broder. Efterretningen om, at der intet Haab var for ham om Helbredelse, hørte han paa med Ro. Han diktede mig et Brev til sin Søster og overgav mig nogle Genstande, som han ønskede afleverede til hende. Derpaa lod han Præsten kalde, en fortræffelig Olding, som talte længe med ham. Tilsidst spurgte den døende, om der ikke et Sted i Bibelen fandtes et Sprog, hvori der var Tale om at give et Bæger koldt Vand.

„Jeg beder Dem,“ sagde jeg til ham, „tal ikke derom, De bedrøver mig dermed!“

Men han svarede: „De ved ikke, hvad De har gjort imod mig, da De ikke nægtede mig hint Glas Isvand.“

Nu læste Præsten Bibelsproget for ham: „Hvo som giver en af disse ringe ikkun et Bæger koldt Vand at drikke, fordi han er en Disciple, sandelig siger jeg eder: han skal ingenlunde miste sin Løn.“

„Tør jeg,“ spurgte nu den døende, „regne mig med til hine ringe, som Herren kalder sine?“

Derpaa talte han længe om Himmerige og om sin Uværdighed til at komme derind; undertiden troede jeg, at han fantaserede, og dog er jeg vis paa, at han var paa den Vej, der fører til det himmelske Fædreland.

Henimod Aften sagde han til mig: „Det forekommer mig, som om jeg er flyttet tilbage til den Tid, da jeg var Barn, og da min Moder, før jeg sov ind, lod mig fremsige min Aftenbøn. Jeg vil i Aften bede den endnu en Gang.“

Det gjorde han saa. Derpaa lagde han sig tilbage paa Pudsen, hans Øjne lukkede sig i, hans Læber bevægede sig et Øjeblik — og han var hjemme, den kære Kammerat.“